

Iskolai ünnepek az online oktatás alatt

Katonáné Kutai Erika

„Oktatás és Társadalom” Neveléstudományi Doktori Iskola - PTE

A KUTATÁS CÉLJA ÉS MÓDSZEREI

Kutatásomban az iskolai közösségeket vizsgálom abból a szempontból, hogy hogyan válhatnak az iskolák egyénekből álló csoportosulásai működő közösségekké (Heller Ágnes, Trencsényi László), s azok miként segíthetik a közösség tagjainak fejlődését. Ehhez kutatásom fókuszába a közösségek rítusainak vizsgálatát helyeztem, s azt, hogy a drámapedagógiának milyen lehetőségei vannak a rítusok gyarapításában.

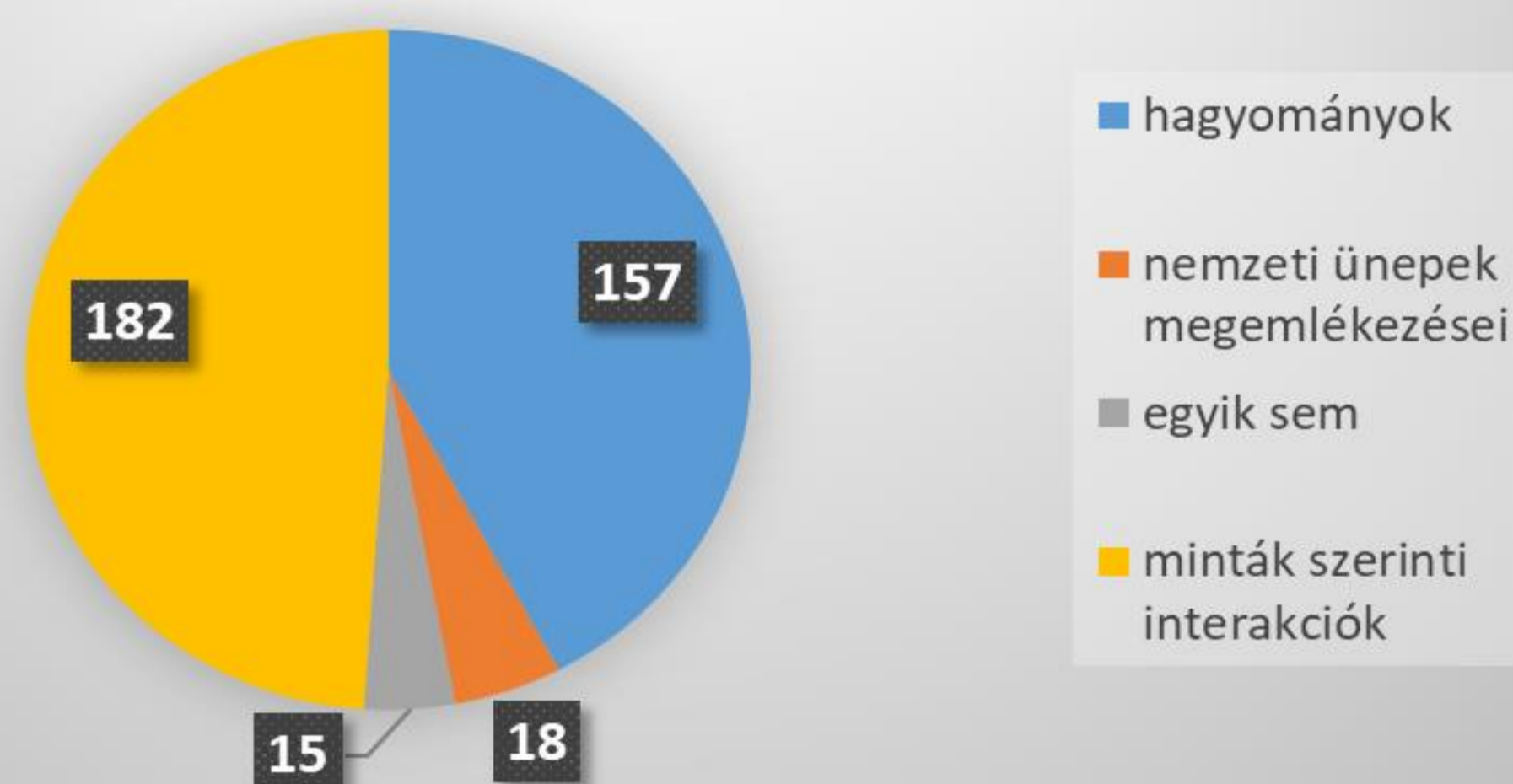
Az iskolai közösségek rítusai között különösen fontos szerepet töltenek be az ünnepi műsorok, melyek esztétikai hatásuk kifejtése mellett szerepet játszanak a közösséghez tartozás megerősítésében, s jelentős szocializációs erőt mozgósíthatnak.

A kutatás egyik módszere a résztvevő megfigyelés, hiszen gyakorló középiskolai tanárként jelentős tapasztalattal rendelkezem ezen a területen, a másik kutatói módszerem pedig a diákok körében végzett kérdőíves kutatás. Az eddigi kérdőívek az online oktatás iskolai közösségekre gyakorolt hatását vizsgálják.

Hipotézisek, hogy az iskolai közösségek rítusainak vizsgálatával információkat kaphatunk az iskolai közösségekről. Ezért vizsgálom a személyközi rítusok csoportjait, az ünnepeket, a hagyományokat és a minták szerinti interakciókat.

Az online oktatás során a diákok számára LEGINKÁBB hiányzó rítusok megoszlása

TERMINOLÓGIAI NÉZŐPONT

ÜNNEPSÉG:

Az ünnepek jellemzője, hogy ritkán, évente néhány alkalommal kerülnek megrendezésre, úgymint a kulturális, nemzeti és vallási ünnepek. Ezeket az eseményeket adott kultúrkörön/valláson belül mindenki ugyanakkor és jellemzően ugyanúgy ünnepli. (pl.: nemzeti ünnepek: okt. 23. – márc. 15.)

HAGYOMÁNYOK:

A hagyományok, amelyek részben mindenre jellemző közös jegyekkel, részben egyéni, egyedi jellemzőkkel is bírnak. (pl.: szalagavató, golyaavató, szulibál, farsang stb.)

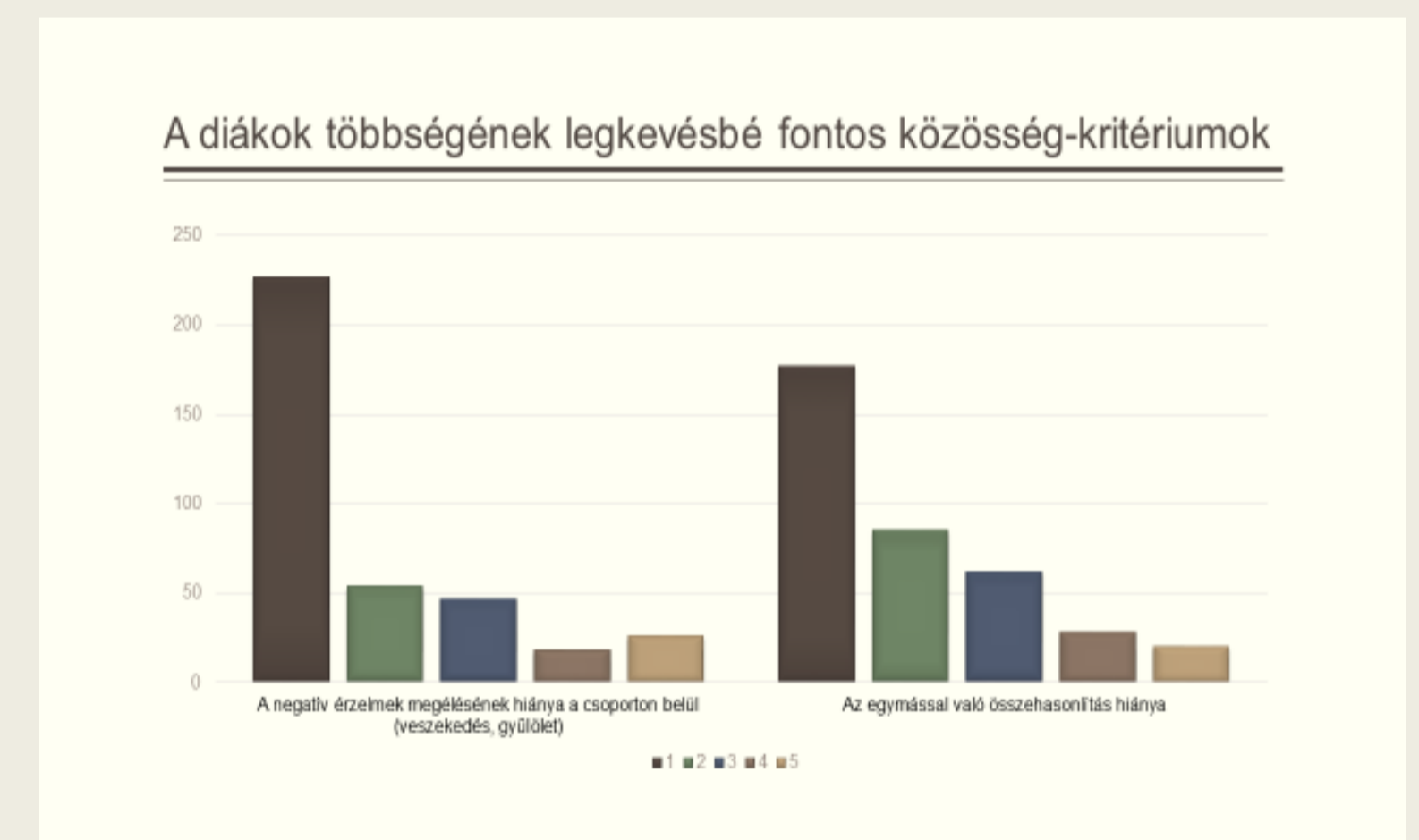
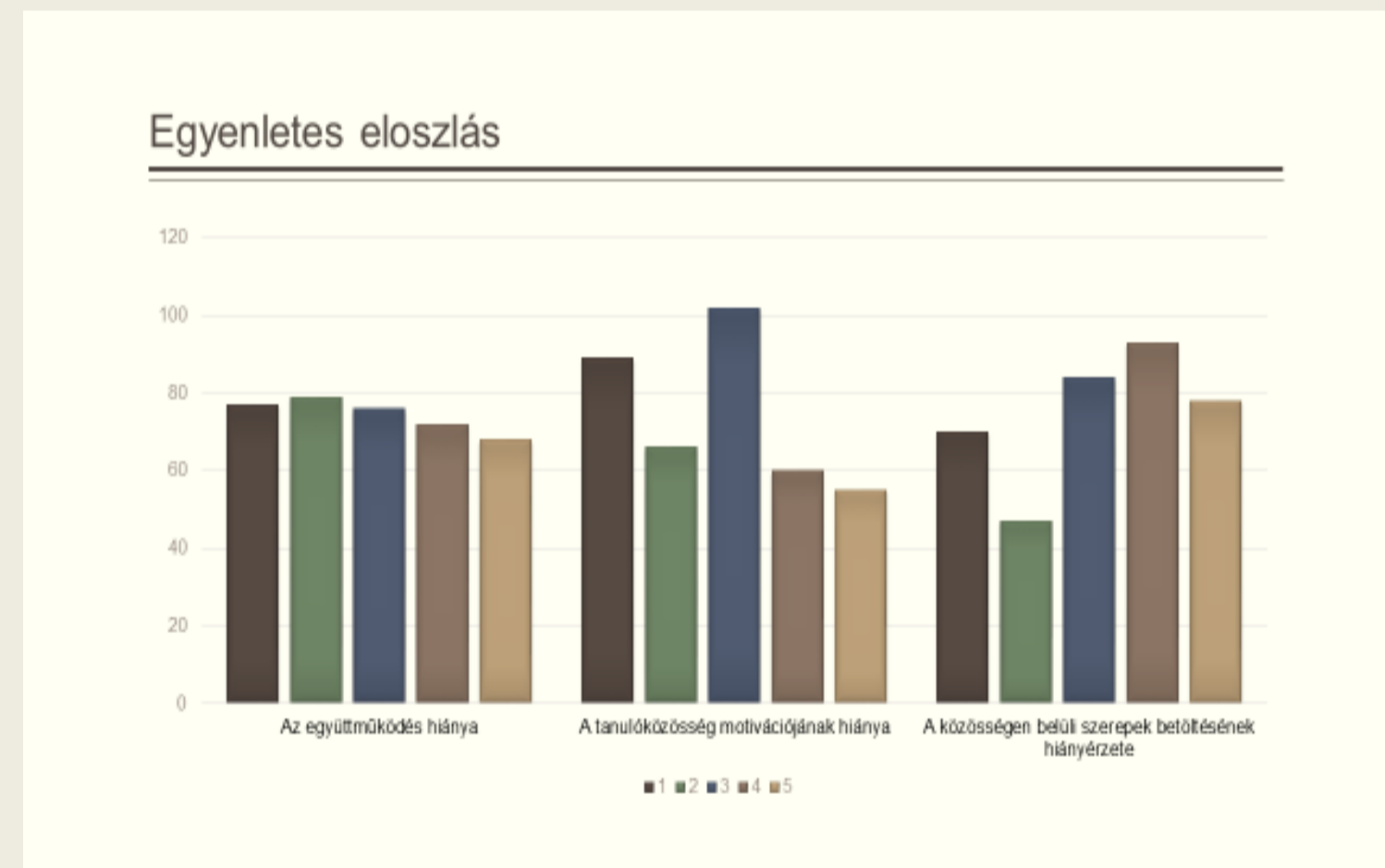
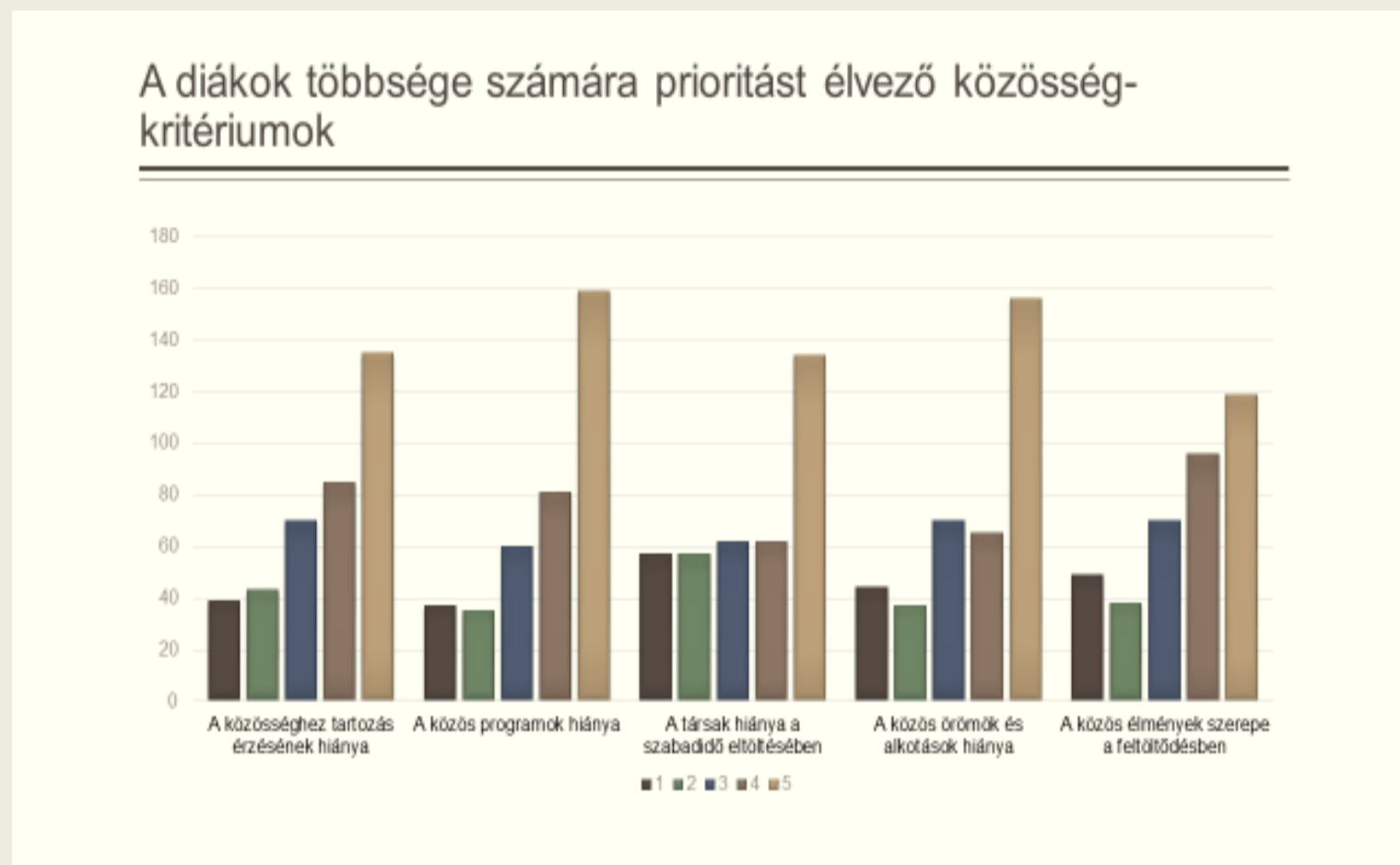
MINTÁK SZERINTI INTERAKCIÓK:

A minták szerinti interakciók napi/heti rendszerességgel zajlanak, például az óra elejét és végét jelző csengetés, az óra elején a hetesek jelentése, a közös étkezések, kirándulások.

Kérdőíves kutatásomban arra keresem a választ, hogyan változott az iskolai közösségek szerepe a diákok életében a COVID-19 járványhelyzet miatt elrendelt online oktatás alatt, illetve, hogy az online oktatás következtében hogyan módosult az iskolai ünnepség szerepe az iskolai közösségek életében. Azt is vizsgálom, hogy a tanulók számára az online oktatás során fellazult közösségi keretek, mennyiben változtatták meg bennük a közösséghez tartozás igényét. Fejér megye középiskoláiban tanuló 372 diák válaszai alapján eredményként elmondható, hogy a diákok számára leginkább a szalagavató ünnepség, a karácsonyi műsorok és a kirándulások hiányoztak, s nemzeti ünnepeinkről való megemlékezések kevésbé, s egyértelműen látszik, hogy a közös élmények hiánya gátolta a közösségek működését ebben az időszakban.

Ha a személyközi rítusok típusai szerint vizsgálódunk, láthatjuk, hogy a nemzeti ünnepeinkhez kapcsolódó megemlékezések funkcionálnak legkevésbé diákjaink számára, a hagyományok és a minták szerinti interakciók sokkal népszerűbbek körükben.

A pedagógusok és diákok egyaránt érezték azt, hogy az online oktatás során is szükség van a közösségi élet rítusaira. Számos esetben választották az iskolák az online ünneplési formát: legtöbb esetben az ünnepi műsorokat kisfilm formájában készített el, majd feltöltötték az iskola honlapjára, s azt diákok, pedagógusok, szülők - az iskola közösségének tagjai - megtekinthették. Az is fontos kérdés lehet, hogy a digitális formában megrendezett ünnepi műsorok mennyiben tudták helyettesíteni a jelenléti oktatás során tartott ünnepi műsorokat. Abból a szempontból hasznos volt ez a megoldás, hogy megjelölték a helyét az ünnepnek. Viszont mindenki otthon egyedül volt kénytelen megtekinteni ezeket a kisfilmeket, így a közösségi jellege elveszett az online térbe kényszerített rítusoknak.

AZ ISKOLAI KÖZÖSSÉGEK SZERPÉNEK VÁLTOZÁSA AZ ONLINE OKTATÁS SORÁN

Az iskolai rendszeren belül számos közösséget különíthetünk el. A közösség alatt olyan egyének tartósan együttműködő csoportját értem, akik a közösséghez szükségképpen tartoznak, közös értékrendjük és érdekeik vannak, s kötődés figyelhető meg a közösség tagjai között.

Kérdőíves kutatásomban azt is vizsgáltam, hogy melyek azok a közösség-kritériumok, amelyek az online oktatás során a diákok számára hiányoztak. Ezekből az eredményekből tudunk következtetni, hogy a mai középiskolai korosztály számára melyek azok a tényezők, amelyeket az iskolai közösségek esetében fontosnak tartanak.

A diákok többsége számára prioritást élvező közösség-kritériumok

A diákok többsége azért hiányolta az iskolai közösséget a digitális oktatás során, mert hiányoztak a közös programok, rendezvények, a közös örömei. A közösen létrehozott alkotási folyamatoknak sem lehettek részesei, s a közösséghez tartozás érzését sem élhették át a COVID-19 járványhelyzet miatt bevezetett digitális oktatás alatt. A diákok számára prioritást jelentő közösség-kritériumok közül legtöbbször a társak hiányáról a szabadidő eltöltésében mondták azt, hogy legkevésbé hiányzott nekik az online oktatás alatt.

Egyenletes eloszlást mutató közösség-kritériumok

A közösségen belüli együttműködést közel annyian hiányolták, mint amennyien nem. Ez azért érdekes, mert együttműködésre biztosan szüksége lesz a mai középiskolás generációnak, hiszen a munkahelyeknek olyan munkaerőre van és lesz szükségük, akik tudnak együttműködni, hiszen csoportban hatékonyabban lehet dolgozni. A mai köznevelési rendszer viszont - meglátásom szerint - nem tud mit kezdeni ezzel az igénnyel. A tanítási módszerek közül még mindig a leggyakrabban a frontális osztálymunkát alkalmazzák a tanárok. A kortársak közötti együttműködés kialakítására viszont ez nem igazán alkalmas. A kooperatív technikák, csoport- illetve páros munkák kevésbé népszerűek a tanítási órákon. Ezt jól mutatja az a tényező is, hogy a tanulók közösségi motivációjának és a közösségen belül betöltött szerepek megélésének hiánya sokkal kevesebb diáknak jelentett problémát az online oktatás alatt.

A diákok többségének legkevésbé fontos közösség-kritériumok

A megkérdezett diákok számára a legkevésbé fontos egy közösségen belül, hogy a negatív érzéseiket is megélhették egy közösségi esemény során, illetve annak is kevesebben tulajdonítanak jelentőséget, hogy egy közösségen belül lehetőségük van összehasonlítani, összemérni magukat másokkal illetve tudásukat a többiekével.

FÁBRY Béla - TRENCSENYI László: Keresztény kultúra és közösségedagógia A Magyar Pedagógiai Társaság kiadványa www.pedagogiai-tarsasag.hu

GENNEP, A. van (2007 [1969]): Az átmeneti rítusok. L'Harmattan Kiadó, Budapest

HELLER Ágnes (1970): A mindennapi élet. Akadémiai, Budapest.

KAPOSI József: Az érettségi mint a felnőtté avatás rituáléja. Új Pedagógiai Szemle 2009.

NEULINGER Ágnes: Világi rítusok, családi rítusok Szakirodalmi áttekintés Szociológiai Szemle 23 (3): 102-120

NEULINGER Ágnes - MITEV Ariel: Fiatal felnőttek családi rítusai és a felnőtté válás jellemzői a családtól való leválás idején Szociológiai Szemle 27 (1):64-89

TURNER, V. (2002 [1969]): A rituális folyamat. Osiris Kiadó, Budapest

TURNER, V. (1982): From Ritual to Theater: The Human Seriousness of Play. New York: PAJ Publications.